

Apunts sobre la virtualitat de la cultura

Published by [Judith Carrera](#) [1] on 04/11/2015 - 11:46 | Last modification: 10/06/2026 - 12:02

INTERACCIÓ 15

“El públic s’ha d’entendre com a matèria primera”, afirmava recentment Carles Guerra, nou director de la Fundació Tàpies. I afegia: “La producció d’idees és col·lectiva i (la institució) s’ha d’entendre com un plató, com una oportunitat de produir quelcom *amb* el públic”. En termes semblants s’expressava Ferran Barenblit, nou responsable del MACBA: “Pensar en la institució cultural com a generadora de productes per a consumidors és donar-nos per perduts (...). El ciutadà vindrà si se sent emocionalment lligat amb la institució. (Cal) crear microcomunitats. Si parles a tothom, no parles a ningú. Has de parlar a cada persona que entra i crear relacions afectives”.

En molt poques setmanes de diferència, doncs, els directors de dos grans equipaments de Barcelona compartien una visió propera de la idea de museu basada en una nova concepció del públic. D’acord amb uns temps polítics convulsos, però sobretot com a resultat de la revolució de les noves tecnologies de la informació, les institucions culturals es troben des de fa anys immerses en una reflexió profunda sobre la seva legitimitat, els seus límits físics, l’impacte del món virtual i la transformació dels públics que els donen sentit.

Per repensar els públics de les institucions culturals, és necessari recordar que, des de sempre, els espais de la cultura són simultàniament llocs físics materials i espais immaterials carregats de valor simbòlic i polític. Com a llocs d’aprenentatge, representació i mediació, són espais claus de creació d’esfera pública. I, com a tals, contenen el potencial d’alguns principis importants de la democràcia, com l’obertura (l’expansió dels límits del que es pot conèixer), la llibertat d’expressió i de moviment, la igualtat d’accés i el pluralisme. Els llocs de cultura no són universitats (espais de coneixement), ni parlaments (espais de deliberació) ni ciutats (espais d’experiència de la diversitat). Són una mica de tot això alhora i, al mateix temps, són llocs de creació de sentit a través de l’emoció. Si els espais de la cultura importen, doncs, és perquè contenen tota aquesta càrrega política i simbòlica. Recordar els principis polítics continguts als espais de cultura permet subratllar el seu sentit públic i analitzar des d’aquesta perspectiva les transformacions provocades per la revolució de les noves tecnologies de la informació.

La irrupció del món virtual està alterant de manera radical el sentit, els objectius i l’organització dels espais de cultura. Com en tot progrés tecnològic, s’obren magnífiques oportunitats. S’ha democratitzat l’accés al coneixement i han desaparegut les fronteres del saber. L’emmagatzematge il·limitat d’informació obre l’accés a arxius i col·leccions i, per tant, transforma la relació amb la memòria individual i col·lectiva. Tota aquesta revolució altera la manera com es produeix i es rep la cultura, i transforma la mateixa noció de públic: on comença l’emissor i on acaba el receptor? De sobte, els museus veuen com es difuminen les seves parets i es pregunten com fer més porosa la relació amb el públic que els justifica. Qui crea cultura? Quin vincle hi ha entre programació presencial i virtual? Com donar un sentit renovat a les col·leccions i als espais físics dels museus?

Si la revolució planteja reptes i oportunitats, també presenta alguns riscos. El primer té a veure amb les conseqüències de la disponibilitat del coneixement il·limitat. L’agregació de dades i d’informació per si sola no crea relat. El mateix passa amb la fascinació pels *gadgets* tecnològics, que posen l’accent en l’instrument sense

preguntar-se primer pel seu sentit. El mateix enlluernament per la tecnologia condueix a l'acceleració del temps tan pròpia de la societat actual: el canvi constant i la rapidesa van contra la sedimentació necessària de tota experiència cultural, que requereix un sistema acumulatiu de coneixement i de vivència. Aquesta sobredosi informativa i la velocitat del canvi, lluny de ser alliberadores, tenen el risc de convertir-se en formes subtils de censura.

Sigui com vulgui, les noves tecnologies han transformat la relació de les institucions amb el seu públic i plantegen algunes tensions i paradoxes interessants:

- En l'era de la visibilitat, es fa més difícil saber qui és el públic de la cultura. Es parla de públics en plural i de comunitats, però això pressuposaria l'existència de grups estancs amb comportaments previsibles. La feina de relació amb els públics es torna més complexa i exigent.
- Amb l'excés d'informació, el propi públic es torna més exigent. El temps disponible és més limitat i la qualitat, més fàcilment destriable. En l'era de la tècnica, la idea guanya força en el projecte cultural.
- En uns equipaments estables i estàtics, cada vegada adquireix més pes la singularitat de l'experiència. En un món en què el saber està disponible de manera il·limitada, només la vivència d'un moment únic, que es distingeixi del que ja és accessible a la xarxa, legitimarà la institució. L'emoció guanya importància en l'experiència cultural.
- Aquesta singularitat de l'experiència passarà també per la interdisciplinarietat. Si això ha estat sempre així, les noves tecnologies acceleren la barreja de disciplines i la importància de vincular la tècnica amb els altres sabers.
- L'accés al món global ha intensificat la necessitat d'arrelament al context local. Tot i que les aliances internacionals sempre han estat compatibles amb les connexions locals, avui, més que mai, els públics locals són els que creen, dinamitzen i legitimen la cultura.
- L'aliança amb el públic i la co-creació no fa desaparèixer la importància de la prescripció. L'excés d'informació i la transformació del món cognitiu fa més necessària que mai la feina de traducció i de creació de relat.
- Paradoxalment, la difuminació dels murs físics dels espais de la cultura ha incrementat la rellevància del lloc. Per una banda, les fronteres entre el dins i el fora del museu són cada vegada més borroses, però per l'altra el magma informatiu fa més irremplaçable i imprevisible que mai l'experiència del lloc. Com més s'intensifica la virtualitat de la cultura, més sentit pren l'espai presencial.

Categories: Interacció 2015

Categories: Interacció: jornades

Categories: Activitats Interacció

Tags: cultura digital

Tags: innovació cultural

Tags: governança cultural

Tags: participació cultural

Tags: pensament cultural

- [2]

Source URL: <https://interaccio.diba.cat/en/blogs/2015/apunts-sobre-virtualitat-cultura>

Links:

[1] <https://interaccio.diba.cat/en/members/jcarrera>

[2] <https://interaccio.diba.cat/node/6122>